

Lezen H6: 6.6.6 t/m 6.6.10 (versie 1997)

Een extra serie vragen over de stof, zodat we tijdens de excursie vandaag ons niet vervelen

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag verwachten op een belaste molen en welke op een onbelaste?
2. Hoe werkt een vang en welke soorten vangmethoden ken je?
3. Hebben alle windmolens een vang?
4. Wat is het voordeel van een trommelvang?
5. Wat is een binnenvangstok?
6. In een spinnekop zit meestal geen ballastkist. Waarom niet en hoe wordt dit dan opgelost?
7. Waarom heeft een tjasker wel een vang en een kleine weidemolen niet?
8. Bij een paltrokmolen wordt gesproken over een kneveltje. Wat is dit voor een ding? Waar moet je op letten bij het kneveltje?
9. Wat bedoelt men met een kneppel? En waar dient hij voor?
10. Wat is een vang met duim? Wat is een klinkvang en wat is een klampvang?
11. Bij welk type vang kan de wipstok worden gebruikt?
12. Geef aan hoe een binnenvangstok werkt.
13. Als de vang wordt gelicht van een klinkvang, moet je dan naar links of rechts bewegen op de stelling of de grond? En waarom wel/niet?
14. Welke vang kan nooit met een duim worden uitgerust en waarom niet?
15. Waar dient de kampal voor en wanneer mag hij absoluut niet worden gebruikt?
16. Hoe was het ook alweer: wat zijn schaarstokken, wat is een koning, waar dient een rollensluis voor en wat is de draaiverhouding tussen scheprad en gevlucht? Nou doe de rest ook maar even: vijzel, pelsteen en maalsteen

LET BIJ MOLENBEZOEK VOORAL DE OP DE DIVERSE VANGTYPES.

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Lezen H6: 6.6.6 t/m 6.6.10 (versie 1997)

1. Welke zeilvoering kunnen we vandaag verwachten op een belaste molen en welke op een onbelaste?
Uitgaande van de weersverwachting en dat we op de Grote Polder zouden mogen draaien zou ik belast 4 volle zetten en onbelast 4 halve. Maar vandaag is het vooral de bedoeling dat jullie je kennis tentoonspreiden met het beantwoorden van de vragen tijdens de reis.
2. Hoe werkt een vang en welke soorten vangmethoden ken je?
Een vang werkt als een soort trommelrem met blokken of een band om het bovenwiel en dient om een molen stil te zetten en ook stil te houden. Vang met wipstok, met binnenvangstok, trommelvang, en trekvang.
3. Hebben alle windmolens een vang?
Niet alle weidemolens hebben een vang, verder bosmanmolens en windmotoren hebben ook geen vang.
4. Wat is het voordeel van een trommelvang?
Alle onderdelen van de trommelvang zitten binnen in de molen en zijn dus niet onderhevig aan weersinvloeden.
5. Wat is een binnenvangstok?
De binnenvangstok werkt hetzelfde als de wipstok. Het is een hefboom. Bij de vangbalk kan echter niet gewerkt worden met een duim omdat er alleen een verticale beweging kan worden gemaakt en geen zijwaartse zoals bij de wipstok.
6. In een spinnekop zit meestal geen ballastkist. Waarom niet en hoe wordt dit dan opgelost?
In de spinnekop is meestal te weinig ruimte voor een ballastkist en ook de vangbalk is vaak korter. Om nu toch voldoende te kunnen vangen is de vangbalk met een schijf uitgerust waaroverheen een touw loopt om de vangbalk strak naar beneden te trekken. De trekvang.
7. Waarom heeft een tjasker wel een vang en een kleine weidemolen niet?
Een tjasker is niet zelfkruierend en moet op de wind worden gezet. Hij blijft dus wind vangen en malen zolang hij niet uit de wind wordt gedraaid en dat moet de eigenaar zelf doen. Een vang is dus noodzakelijk. Als de kleine weidemolen uit de wind wordt gezet door de windvaan om te klappen zal de molen geen wind vangen en meekruien bij draaiende wind.

8. Bij een paltrokmolen wordt gesproken over een kneveltje. Wat is dit voor een ding? Waar moet je op letten bij het kneveltje?

Een kneveltje is een houten pennetje dat door het vangtouw wordt gestoken en na het lossen van de vang achter een sleutelgat kan worden gehaakt. Zo nu en dan controleren of het kneveltje nog goed vast zit en niet te ver versleten is is geen overbodige luxe.

9. Wat bedoelt men met een kneppel? En waar dient hij voor?

Een kneppel is een stevig stuk hout minimaal 10 x 7 cm en tussen de 75 en 100 cm lang. De kneppel rust op de vangbalk zonder druk uit te oefenen. Aan één kant zit hij vast aan de hangereel en aan de andere kant zit een schijf (katrol) ingebouwd waarlangs een touw loopt. Bij het straktrekken van dit touw wordt de kneppel op de vangbalk extra stevig naar beneden gedrukt en kan eventueel nog met een pen worden geborgd.

10. Wat is een vang met duim? Wat is een klinkvang en wat is een klampvang?

Bij een vang met duim wordt de vangbalk met een kleine zijwaartse beweging omhoog getrokken en met een kram in de duim gehangen. Bij een klinkvang wordt de vangbalk rustig omhoog getrokken totdat de klink in de klinkpen valt. Om te vangen dient met een kort rukje de klink losgetrokken te worden van de klinkpen. De klampvang werkt hetzelfde als de vang met duim alleen is de duim vervangen door een afgeschuind houten balkje en in de vangbalk is een kast uitgehakt waarin de klamp rust bij draaiende molen. Ook hierbij wordt de vangbalk met een kleine zijwaartse beweging opgetrokken en op de klamp gelegd.

11. Bij welk type vang kan de wipstok worden gebruikt?

Behalve bij de trommelvang kan de wipstok bij alle vangtypes worden gebruikt.

12. Geef aan hoe een binnenvangstok werkt.

De binnenvangstok werkt hetzelfde als de wipstok, de hefboomwerking, echter kan de binnenvangstok geen zijwaartse beweging maken. Alleen geschikt voor de klinkvang dus.

13. Als de vang wordt gelicht van een klinkvang, moet je dan naar links of rechts bewegen op de stelling of de grond? En waarom wel/niet?

Bij de klinkvang wordt met een kort rukje de klink van de klinkpen gewipt. Naar links of rechts lopen heeft geen enkele zin aangezien de vangbalk meestal opgesloten ligt in de hangereel en dus alleen maar op en neer kan worden bewogen.

14. Welke vang kan nooit met een duim worden uitgerust en waarom niet?

De klinkvang en de trommelvang kunnen niet worden uitgerust met een duim, aangezien daarvoor de vangbalk een zijwaartse beweging moet kunnen maken.

15. Waar dient de kampal voor en wanneer mag hij absoluut niet worden gebruikt?

Op het moment dat een molen achteruit begint te draaien ben je al te laat met de teruglooppal. Alleen als de molen stilstaat of vooruit draait (geeft dan wel een lelijk gebonk en is slecht voor de kammen) mag de teruglooppal worden opgelegd.

16. Hoe was het ook alweer: wat zijn schaarstokken, wat is een koning, waar dient een rollensluis voor en wat is de draaiverhouding tussen scheprad en gevluht? Nou doe de rest ook maar even: vijzel, pelsteen en maalsteen?

Schaarstokken houden de rolring op z'n plaats in het kruiwerk van de paltrok. De koning is het centrale deel waarop de hele paltrokmolen kruit en een rollensluis dient om rollen, die kapot zijn of waar anderszins iets mee aan de hand is, te vervangen. De verhouding gevluht : scheprad = 2 : 1. Bij de vijzel is het 1 : 2, bij de pelsteen 1 : ca.9 en bij de maalsteen 1 : ca. 6. (Eerste getal is gevluht) goed..

